

Tema trauma del 1 (2): Förlängd exponering

Fortsättning på del 1 (2).

Far påminner mest om en gosse på skolutflykt då han står utanför lägenhetsdörren den där ödesdigra januaridagen. Någon spänning går inte att utläsa i hans ansikte. Det är trots allt han som ska kliva upp på schavotten. En sådan känsla måste ha funnits hos honom.

Vi sitter alla tre hos mig i lägenheten, stunden innan vi promenerar ner till terapeuten. Jag bjuder på kaffe och fralla. Stämningen är något spänd, men mindre än jag väntat. Medan vi fikar kontrollerar mor innehållet i sin handväska. Där ligger näsdukar, cigaretter, tändare, mediciner till hennes multisjuka kropp, och det för dagen så viktiga A5-pappret. En skrynklig lapp med alla ord och uttryck som far sa till henne under de svåra åren. Hon skrev ner dem redan i mitten på åttiotalet.

"Släng dig i väggen med huvudet före så det blir tyst" och "Jag ska utplåna dig" var vanliga uttryck. "Jävla käring" var nog det vackraste far kallade mor. Möjligen "barnmorskan", fast det sas alltid med en föraktfull underton. Han talade med mig om att mor hade en god egenskap, och det var att hon var duktig i sin yrkesroll. Patienterna verkade uppskatta henne. Det var ändå en komplimang. Något mer gott hos mor kunde inte far komma på.

Terapeuten vet om listan med de hårda orden, och har bett mor ta med den för att läsa upp under familjesamtalet.

Efter en stund plockar far upp tre trisslotter ur sin ryggsäck. Vi skrapar varsin. Det är tre nitlotter. Är det möjligen ett varsel om utgången av familjesamtalet?

Vi går den långa Banérgatan i riktning söderut mot terapimottagningen. Jag blir ivrig, går före och pekar på husen. Jag har snart bott här i tio år och känner Stockholms innerstad väl. Vill visa mina föräldrar vilka platser jag besökt. Det är en underlig känsla att vi åter går tillsammans som en familj. Mer än femton år har gått sedan far och mor separerade. Nu återförenas vi en gång för att aldrig mer ses.

Jag tänker på det medan vi går, och har stark ångest, trots mitt muntra tonfall. Vill helst gråta och bli den lilla flickan igen som de borde beskydda. Men jag måste vara stark i denna stund. För den är min. Idén om samtalet är min. Jag har väntat så länge. Lidit så länge.

Det är märkvärdigt, men när jag minns tillbaka på denna dag, den sista vi sågs tillsammans vi tre, så är det samvaron utanför terapirummet som gör starkast intryck. Promenaden innan på Banérgatan, och promenaden efteråt på Strandvägen och vidare bort mot Cityterminalen dit mor och jag följde far. Ett ögonblick är vi förenade igen, vi som en gång var en lycklig liten familj.

Pappersfotografier och diabilder från min barndom fyller nästan en hel garderob. Jag kallar det min barndom, tiden då jag ännu kunde vara ett barn. Då jag inte ständigt var på min vakt, beredd att rycka in och skydda min mor från fars hårda slag.

När jag var elva år tog barndomen plötsligt slut. Inom loppet av en halvtimme. Jag minns den där vackra april dagen i ljus och mörker. Dagen då jag vaknade som ett barn, men gick och la mig som något annat. Med något hårt som tryckte mot strupen, och en föräning om att det bara var början på en lång mardröm.

Jag och min vän Stina går genom skogen. Vi har lekt hos henne och är på väg till mitt hem. Det är solsken och snösmältning efter en ovanligt lång vinter. Vi trampar med våra gummistövlar på de sista snöfläckarna så de försvinner. Bäcker flödar över stigen, och blåsippor skymtar under de torra löven i sydslutningen ner mot villaområdet. Vi är glada över vårens ankomst, och talar om att den kommit för att stanna. I denna stund finns ingen aning om något ont, om det mörker som strax ska sänka sig över mitt unga liv. Tillvaron är ljus och fylld av möjligheter. Av drömmar och fantasier.

Jag tror att min vän skulle minnas den här dagen om jag påminde henne. Både det ljusa och det mörka. Hon flyttade sedan tidigt upp till Stockholm och blev konstnär.

När vi kommer in i huset finner vi min mor gråtandes på golvet i sovrummet. Det är en förtvivlad och obehärskad gråt som skrämmer mig. Stina går fram och frågar vad som hänt. Jag stannar i dörren. Förmår inte gå fram till min mor. Hon svarar inte. Förklarar inte varför hon gråter.

Strax därpå kommer far hem med en slaktad gris som han köpt av en bonde. Han ställer sig vid diskbänken och börjar stycka den. Jag och min vän ställer oss snett bakom och följer knivens arbete i köttet. Efter en stund kommer mor ut i köket, går fram till far och tar honom bestämt i örat. Säger argt men kontrollerat:

- Vad har du gjort för dumt va?

Min kamrat fnissar till. Men osäkert. Jag står allvarlig. Förstår att något hänt som kommer att förändra resten av mitt liv.

Mina föräldrar bråkade mycket redan under min tidiga barndom. I motsats till mig var de temperamentsfulla båda två. Varje helg utbröt våldsamma dispyter vid frukostbordet. Oftast kring politik, som Israel-Palestinakonflikten, terrorbalansen mellan USA och Sovjet, Solidaritets kamp i Polen och monarki kontra republik. Ibland talade far föraktfullt om borgarbrackorna, vilket syftade på mors släkt som varit företagare i flera generationer.

Fars speciella hatobjekt var annars judar, amerikaner och stockholmare. I synnerhet de sistnämnda, de så kallade nollåttorna. På landbacken var de uthärdliga och hanterbara, men till sjöss skulle de helst utrotas. Dristade sig en misstänkt nollåtta in i samma vik där vi lagt till med segelbåten, la de snart i backen när de såg och hörde far. Han stod då ofta i aktern och viftade med armarna.

- Vänd om! Vänd om! Ni har en egen skärgård! Åk hem jävla nollåttor! Sådär ja!

Mor hade vid det laget krupit ner i båten, och tittade generat ut genom en fönsterventil. När de förmodade stockholmarna styrde ut ur viken kom det obligatoriska indiantjutet från far. Vi hade segrat över inkräktarna från huvudstaden. Om de ivägskrämda människorna verkligen var stockholmare blev sällan klarlagt. Huvudsaken var att vi fick en del av ön för oss själva.

Scener som dessa var vanliga under min tidiga, så lyckliga barndom. Att min far inte liknade andras farsor, var oftast ett rent nöje i min redan händelserika barnavärld. Hans energi och leklust var nästan oändlig. Stunderna då jag lekte med far var lärorika äventyr, oavsett om vi lekte kurragömma på en skärgårdsö, eller la pussel vid köksbordet. Vi försvann in i en värld där vi upptäckte och lärde nytt om oss själva, och om djurens och växternas gåtfulla liv.

Han kunde fångsla mig och mina kamrater med trolleritricks och kortkonster, och med roliga historier från

verkligheten, oftast från den sörmländska skärgården där han vuxit upp.

Far lärde mig allt han visste om fåglar. Hans favoriter på land var bofinken och koltrasten, främst för deras vackra sång som han lärde mig vissla. Till havs höll han fiskgjusen och ejdern högst. När han fick syn på dem genom kikarglasat räckte han över kikaren så jag kunde titta medan han beskrev deras familjeliv och skiftande dräkter. Han förklarade hur myrsamhället fungerar, och hur sjöbrisen, pålandsvinden och frånlandsvinden uppstår. Han lärde mig allt han visste om båtliv och segling. Jag styrde och skotade gärna vid kryss, och blev skicklig på att gå nära vindögat utan att tappa fart. Men sjökortet lärde jag mig aldrig att läsa ordentligt. Far pekade på kortet där ett osynligt grund stod utmärkt. Men jag hade svårt att översätta bilden till verkligheten som var så mycket större.

Om far var en drömmare och filosof, så var mor snarare en jordnära vardagsmänniska. Hon bekymrade sig mest för hålen på mina strumpor och byxknän, frågade om jag packat ner allt i gymnastikpåsen, och naturligtvis om jag läst på läxorna ordentligt. Läxor tyckte far var onödiga, och sa ofta till mig att hela livet är en skola. Att man lär bäst av verkligheten.

Jag har inget minne av att mor någonsin lekte med mig. Om man med lek avser en aktivitet som utförs därför att den är rolig, och har fantasin som drivkraft. Men vi bakade pepparkakor och saffransbröd en gång om året. Ibland rågbröd och vetebullar.

De finaste stunderna med mor var annars när vi julpyntade huset. Vi hade en stor trälåda som var fylld med julsaker, och i garderoben inne i klädkammaren låg väldiga travar med juldukar och julgardiner. Jag plockade fram allt med stor iver, och ingen vrå av tvåvåningshuset undkom mitt pyntande. Och mor lät mig hållas. Medan hon strök på dukar och gardiner, ställde jag fram tomtar, änglar, ljusstakar och lyktor på bord och fönsterbrädor. Till och med kryddhyllan hedrade jag med en gitarrspelande porslinstomte. På diskbänken la jag en broderad julduk, och ställde en stor tomte på. Uppe på nyckelskåpet i hallen fanns plats för två porslinsänglar, och där fick de stå till tjugondag Knut. Till min glädje, och fars stora förtret. Han avskydde julen, och särskilt pyntet som var i vägen överallt.

Men granen gick han gärna ut och tjuvhögg på kommunens mark, och ibland följde jag med och lyste med ficklampan. Mor protesterade, men inte så högt, för i hemlighet tror jag hon gladdes åt att vi sparade en slant.

Fortsättning följer.

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren Åsa Henriksson med Poeter.se id #233268 innehar upphovsrätten